

УДК 349.6

DOI <https://doi.org/10.32782/2078-3566-2024-4-06>

Ірина ПАТЕРИЛО®

професор кафедри цивільного,
трудового та господарського права,
доктор юридичних наук, професор
(Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара,
м. Дніпро, Україна)
irina.paterilo@gmail.com

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ США У СФЕРІ ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ

Метою роботи є аналіз правових засад екологічної політики США у сфері переробки відходів. Останніми роками Сполучені Штати Америки почали приділяти все більше уваги проблемам переробки відходів, що викликано підвищенням обізнаності населення країни щодо цього. В результаті цієї тенденції виникла потреба в пошуку нових підходів до переробки відходів. Ці ініціативи спрямовані на посилення зусиль щодо переробки відходів всією країною шляхом сприяння відповідальному поводженню з ними та дотримання суворих правил.

«Національна стратегія США з переробки відходів: «Розбудова циклічної економіки»» 2021 року є свідченням того, що країна продовжує активно стимулювати та сприяти розвитку нових підходів до поводження з відходами, їх переробки задля досягнення найбільш економічно ефективного результату.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, органи державного управління США, національне екологічне законодавство США, екологічна політика США, внутрішня політика охорони довкілля, екологічна безпека, переробка відходів.

Постановка проблеми. Останніми роками Сполучені Штати Америки почали приділяти все більше уваги проблемам переробки відходів, що викликано підвищенням обізнаності населення країни щодо цього. Як наслідок, виникла потреба в пошуку нових підходів до переробки відходів. Ці ініціативи спрямовані на посилення зусиль щодо переробки відходів по всій країні шляхом сприяння відповідальному поводженню з ними та дотримання суворих правил. Враховуючи успіхи США в цій сфері, вважаємо актуальним дослідити досвід регулювання поводження та переробки відходів задля подальшого застосування його позитивних аспектів в Україні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Проблематику досліджують Х. Ніксон, Ж.-Д. Сафорес, М. Хопсон, Л. Фаулер, К. Скотт, Ж. Томас, Д. Сікотте, Дж. Сімон та інші вчені. Вони розглядають питання ефективності політики федерального уряду та місцевих органів влади у сфері переробки відходів, забезпечення екологічної справедливості, протидії забрудненню довкілля пластиком тощо.

Метою роботи є аналіз правових засад екологічної політики США у сфері переробки відходів.

Виклад основного матеріалу. Переробка – це процес збирання та обробки матеріалів, які інакше були б викинуті як сміття, і перетворення їх на нові продукти, придатні для повторного використання. Переробка може принести користь суспільству, економіці та довкіллю. Продукти слід переробляти, лише якщо їх неможливо використати повторно. Агенція з охорони довкілля США (далі – EPA (U.S. Environmental Protection Agency))

підтримує ієрархію поводження з відходами, яка класифікує різні стратегії поводження з відходами від найбільш до найменш привабливих для довкілля. Ієрархія надає перевагу скороченню джерел і повторному використанню відходів над переробкою [6].

«Національна стратегія США з переробки відходів: «Розбудова циклічної економіки» (Ч. 1)» 2021 року зосереджена на вдосконаленні та просуванні національної системи переробки твердих побутових відходів, а також визначає стратегічні цілі та дії під керівництвом зацікавлених сторін для створення міцнішої, стійкішої та економічно ефективнішої системи переробки побутових відходів. Це перша частина серії програм, присвячених побудові циклічної економіки для всіх. Ідея стратегії передбачає досягнення пріоритетів екологічної справедливості. Стратегія відображає роботу багатьох зацікавлених сторін, включно з громадськістю, компаніями, неурядовими та громадськими організаціями, а також внеском інших федеральних агентств, штатів, племен і місцевих органів влади [5].

Національна стратегія переробки визнає необхідність впровадження підходу циклічної економіки для всіх, зменшення утворення відходів з урахуванням побажань місцевих громад і впровадження стратегій управління матеріалами, які включають громади, що піклуються про екологічну справедливість. Ця стратегія переробки відходів узгоджена з національною метою переробки відходів та підтримує її реалізацію щодо збільшення рівня переробки до 50% до 2030 року. Стратегія організована за п'ятьма такими цілями для створення більш стійкої та економічно ефективної національної системи переробки відходів:

- поліпшення ринків збуту перероблених товарів;
- збільшення об'ємів збору відходів та покращення інфраструктури керування матеріалами;
- зменшення забруднення в процесі переробки;
- удосконалення правової бази для підтримки переробки відходів;
- стандартизація вимірювання та збільшення збору даних [5].

Хоча процес переробки часто відрізняється залежно від матеріалу та місцевості, як правило, він складається з трьох етапів, які повторюються знову й знову, що являє собою відображення циклічної економіки.

Збір та обробка. Компанії та споживачі продукують відходи, які потім збирає приватна або державна компанія. Після збору вторинна сировина відправляється на завод для сортування, очищення та переробки на матеріали, які можна використовувати повторно у виробництві. Вторинна сировина купується та продається так само, як і первинна, а ціни зростають і падають залежно від попиту та пропозиції на неї в Сполучених Штатах Америки і світі.

Виготовлення. Після переробки вторинна сировина перетворюється на нові продукти на переробному заводі чи подібному підприємстві. Все більше сучасних продуктів виготовляються з переробленого вмісту.

Придбання нових продуктів з перероблених матеріалів. Споживачі допомагають замкнути цикл переробки, купуючи нові продукти, виготовлені з перероблених матеріалів. Є тисячі продуктів, які містять перероблений вміст [6].

«Закон про інвестиції в інфраструктуру та робочі місця» 2021 року, також відомий як «Двопартійний закон про інфраструктуру», є історичною інвестицією в здоров'я, екологічну справедливість і стійкість американських громад. Завдяки безпрецедентному фінансуванню для підтримки державної та місцевої інфраструктури управління відходами та програм переробки ЕРА покращує рівень безпеки для здоров'я населення, а також допомагає в запровадженні та розширенні програми переробки по всій країні. Відповідно до двопартійного закону про інфраструктуру ЕРА працює над вдосконаленням та розробленням трьох нових програм запобігання утворенню шкідливих відходів, повторного використання та переробки, таких як: Грантова програма «Інфраструктура твердих побутових відходів для переробки»; Грантова програма «Освітня та просвітницька програма переробки»;

Рекомендації щодо збору відпрацьованих батарейок та акумуляторів і добровільного їх маркування [8].

«Інфраструктура твердих побутових відходів для переробки» – це грантова програма 2023 року, яка затверджена Законом «Врятуйте наші моря 2.0» і фінансується через «Закон про інвестиції в інфраструктуру та робочі місця». Вона надає гранти на реалізацію «Національної стратегії переробки відходів» для покращення керування відходами та інфраструктури; підтримання та вдосконалення місцевих програм управління та переробки матеріалів, що залишилися після споживання; допомоги місцевим органам керування відходами у вдосконаленні локальних систем менеджменту [7].

«Двопартійний закон про інфраструктуру» передбачає 75 мільйонів доларів США з 2022 до 2026 року для фінансування грантів «Освітньої та просвітницької програми переробки». Проекти, які фінансуються через грантову програму, передбачають інформування власників приватних будинків та громад про програми переробки або компостування відходів; надання інформації про матеріали, які приймаються як частина програм переробки або компостування; збільшення рівня збору відходів та зменшення забруднення по всій країні. Суб'єкти, які мають право подати заявку на цей грант, – це штати, включно з Вашингтоном, округом Колумбія; Пуерто-Ріко, Віргінські острови, Гуам, Американське Самоа, Співдружність Північних Маріанських островів; органи місцевого самоврядування; федерально визнані племенні органи управління; організації корінних жителів Гавайських островів, Управління у справах Гавайських островів; некомерційні організації [2].

Наразі ЕРА розробляє звіт для Конгресу щодо найкращих практик збору батарейок та акумуляторів, які підлягають переробці. У цьому звіті будуть визначені наявні найкращі практики, описано поточний стан збору батарейок та акумуляторів, а також наступні кроки ЕРА. Протягом 2024 року ЕРА проводить серію робочих сесій, щоб повідомити про розвиток найкращих практик державні, племенні і місцеві органи влади щодо збору відпрацьованих батарейок та акумуляторів для переробки. Найкращі практики повинні бути технічно й економічно доступними для впровадження державними, племенними і місцевими органами влади; безпечними для працівників, які працюють з відходами; допомагати оптимізувати цінність і використання матеріалів, отриманих від переробки. Набір передових практик збирання буде завершено у 2026 році [1].

Протягом 2024 року ЕРА провела низку робочих сесій щодо життєвого циклу батарейок та акумуляторів, щоб поінформувати про розроблення добровільних рекомендацій щодо їх маркування. Ці вказівки щодо маркування розробляються, щоб покращити збір батарейок та акумуляторів шляхом визначення місць збору і підвищення доступності до них; сприяння навчанню споживачів щодо правильного поводження з використаними батарейками та акумуляторами; зменшення проблем безпеки, пов'язаних з неправильною утилізацією. Кінцевим результатом цих робочих сесій має стати набір добровільних інструкцій щодо маркування для різних хімічних складів і типів батарейок та акумуляторів. Рекомендації щодо добровільного маркування, згідно із заявами ЕРА, будуть опубліковані до 2026 року [1].

«Проект національної стратегії запобігання забрудненню пластиком» базується на «Національній стратегії США з переробки відходів» та зосереджується на діях щодо зменшення, повторного використання та збору пластикових відходів. За допомогою організацій ЕРА визначила шість ключових цілей стратегії:

- ціль А: зменшення забруднення від виробництва пластику;
- ціль В: використовувати інноваційні матеріали і дизайн продуктів;
- ціль С: зменшити утворення відходів;
- ціль D: поліпшити системи керування відходами;
- ціль Е: вдосконалити систем захоплення та видалення забруднення пластиком;
- ціль F: звести до мінімуму навантаження та вплив на водні шляхи та океан [3].

Кожна ціль супроводжується можливостями для дій, які підтримують перехід Сполучених Штатів до циркулярного підходу до керування відходами, який є реставраційним або регенеративним за задумом, дає змогу ресурсам зберігати свою найвищу цінність якомога довше та спрямований на усунення відходів у сфері керування пластиковими виробами. У квітні 2023 року ЕРА опублікувала «Проект національної стратегії запобігання забрудненню пластиком» для громадського обговорення. ЕРА отримало майже 92 000 листів з коментарями від галузевих і торговельних організацій, національних і громадських неурядових організацій, наукових кіл, державних установ (наприклад, федеральних, плеємінних, державних і місцевих) і приватних осіб. Період подання коментарів закінчився 31 липня 2023 року [3].

Щодо міжнародного аспекту, то декілька міжнародних угод можуть впливати на практику США з імпорту та експорту небезпечних відходів. До них належать Базельська конвенція, Рішення Ради Організації економічного співробітництва та розвитку і двосторонні угоди між Сполученими Штатами та Канадою, Мексикою, Коста-Рікою, Малайзією та Філіппінами. Хоча Сполучені Штати наразі не є стороною Базельської конвенції, ця угода все ж таки впливає на американських імпортерів та експортерів. Сторони Базельської конвенції не можуть торгувати відходами, охопленими Базельською конвенцією, з країнами, що не є учасниками, за відсутності заздалегідь визначеної угоди між ними [4].

Висновки. «Національна стратегія США з переробки відходів: “Розбудова циклічної економіки”» 2021 року є свідченням того, що країна продовжує активно сприяти розвитку нових підходів до поводження з відходами, їх переробки задля досягнення найбільш економічно ефективного результату. Економічна ефективність поводження з відходами є одним з ключових елементів досягнення цілей щодо охорони довкілля. Провідним регулятором у цьому процесі виступає ЕРА як головний федеральний орган у сфері регулювання екологічних відносин. За допомогою широкого інструментарію адміністративного впливу на суб’єктів екологічних відносин ЕРА забезпечує дотримання ними законодавства США у сфері охорони довкілля.

Особливої уваги заслуговує те, що агенція намагається не застосовувати імперативні методи регулювання. ЕРА залучає до процесу створення програм та стратегій переробки відходів підприємства, установи, організації різних форм власності, некомерційні організації, органи влади федерального, субнаціонального та локального рівнів, науковців та громадськість, що дає змогу більш широко охопити проблему і знайти найкращі та найефективніші шляхи її вирішення.

Список використаних джерел

1. Battery Collection Best Practices and Battery Labeling Guidelines. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/battery-collection-best-practices-and-battery-labeling-guidelines> (date of access: 17.01.2024).
2. Consumer Recycling Education and Outreach Grant Program. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/consumer-recycling-education-and-outreach-grant-program> (date of access: 17.12.2024).
3. Draft National Strategy to Prevent Plastic Pollution. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/circulareconomy/draft-national-strategy-prevent-plastic-pollution> (date of access: 17.12.2024).
4. International Agreements on Transboundary Shipments of Hazardous Waste. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/hwgenerators/international-agreements-transboundary-shipments-hazardous-waste#basel> (date of access: 17.12.2024).
5. National Recycling Strategy. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/circulareconomy/national-recycling-strategy#:~:text=The%20National%20Recycling%20Strategy%20recognizes,communities%20with%20environmental%20justice%20concerns> (date of access: 17.12.2024).
6. Recycling Basics and Benefits. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/recycle/recycling-basics-and-benefits> (date of access: 17.12.2024).

7. Solid Waste Infrastructure for Recycling Grant Program. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/solid-waste-infrastructure-recycling-grant-program> (date of access: 17.12.2024).

8. The Bipartisan Infrastructure Law: Transforming U.S. Recycling and Waste Management. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/bipartisan-infrastructure-law-transforming-us-recycling-and-waste-management> (date of access: 17.12.2024).

Надійшла до редакції 10.01.24

References

1. Battery Collection Best Practices and Battery Labeling Guidelines. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/battery-collection-best-practices-and-battery-labeling-guidelines> (date of access: 17.01.2024).

2. Consumer Recycling Education and Outreach Grant Program. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/consumer-recycling-education-and-outreach-grant-program> (date of access: 17.12.2024).

3. Draft National Strategy to Prevent Plastic Pollution. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/circulareconomy/draft-national-strategy-prevent-plastic-pollution> (date of access: 17.12.2024).

4. International Agreements on Transboundary Shipments of Hazardous Waste. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/hwgenerators/international-agreements-transboundary-shipments-hazardous-waste#basel> (date of access: 17.12.2024).

5. National Recycling Strategy. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/circulareconomy/national-recycling-strategy#:~:text=The%20National%20Recycling%20Strategy%20recognizes,communities%20with%20environmental%20justice%20concerns> (date of access: 17.12.2024).

6. Recycling Basics and Benefits. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/recycle/recycling-basics-and-benefits> (date of access: 17.12.2024).

7. Solid Waste Infrastructure for Recycling Grant Program. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/solid-waste-infrastructure-recycling-grant-program> (date of access: 17.12.2024).

8. The Bipartisan Infrastructure Law: Transforming U.S. Recycling and Waste Management. *U.S. Environmental Protection Agency*. URL: <https://www.epa.gov/infrastructure/bipartisan-infrastructure-law-transforming-us-recycling-and-waste-management> (date of access: 17.12.2024).

ABSTRACT

Iryna Paterylo. The legal bases of the U.S. environmental policy in the field of waste processing

The aim of the article is to examine legal bases of the U.S. environmental policy in the field of waste processing. In recent years, the United States has placed greater emphasis on addressing waste recycling issues, driven by the growing awareness of its population regarding this matter. As a result of this trend, there is a need to find new approaches to waste recycling. These initiatives aim to enhance waste recycling efforts nationwide by promoting responsible waste management practices and enforcing stricter regulations. Given the successes of the United States in this field, it is pertinent to examine its experience in regulating waste management and recycling, with the goal of applying its positive aspects in Ukraine.

“National Recycling Strategy: Part One of a Series on Building a Circular Economy for All” demonstrates that the country continues to actively stimulate and promote the development of new approaches to waste management and recycling in order to achieve the most cost-effective result. The cost-effectiveness of waste management is one of the key elements in achieving environmental protection goals. The lead regulator in this process is EPA, as the main federal body in the field of environmental regulation. Using a wide range of administrative tools to influence environmental actors, the EPA ensures their compliance with the U.S. environmental legislation. Notably, the agency strives to minimize the use of imperative regulatory methods. The EPA engages enterprises, institutions, organizations of all ownership types, non-profit organizations, federal, subnational and local authorities, scientists and the public in the process of creating waste processing programs and strategies. This inclusive approach ensures broader problem coverage and facilitates the identification of the most effective solutions.

Key words: administrative and legal regulation, the U.S. government agencies, the U.S. national environmental legislation, the U.S. environmental policy, domestic environmental protection policy, environmental safety, waste processing.